

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció General Barcel·la-1-2.º

Administració Sta. Eulària, 25.

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim altres herbes an es qui s'ho guany

¿A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca l'amo Andreu Alcover, Centre, 13.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadracions d' En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria de N' Ernest Frau, Bros-a.—Llibreria Amengual y Muntaner.

Recapte

La Sèu de Reims

Bé hu recordareu que ses agències telegràfiques de Paris, com e-hi va haver sa primera bombetjada de Reims, que la Sèu va rebre, no sabem encara ben bé per culpa de quí, mos cuidaren a fer es cuc de s'oreia malalt dient que aquella Sèu meravellosa era un claper, que tota se'n era venguda cap avall. Després digueren que encara romanien ses parets mestres, més envant confessaren que encara subsistien uns quants daus de volta; llavò resultà que totes ses voltes s'aguantaven, pero ben croixides; i finalment s'aclarí que ses voltes se conservaven intactes i que just era sa teulada i es bigam de sa teulada que havia fet ui. Idò ara mos ès sortit es bibliotecari de Reims, Mr. Jadart, que presencià tots ets horrors d'aquella bombetjada, i n'ha presentat un inform a s'*Academia d'Inscripcions de Paris*. Respecte de la Sèu diu que se pot esperar sa restauració de sa major part de ses coses que ses bombes d'ets alemanys feren mal bé. Se sab que sa teulada i bigam de sa mateixa i es campanar de l'Àngel han finit i que ses estatuas des portal de l'esquerra estàn calcinades. Això ès es mal més gros que hi feren ses bombes; pero fins i tot això, segons parer de Mr. Jadart, té compostura per que se salvaren es dibuixos de sa teulada i des bigam, i ses estatuas les poràn tornar fer per que se conserven es models de guix. En quant a ses estatuas i esculptures des portal des mig i des costat dret, casi no estàn fumades, i es bellíssim boldró de la Anunciació se conserva admirablement. Dins la Sèu no hi hagué més foc que es de sa paia i ses cadires que hi havia amagatzemades dins una nau lateral, que causà sa ruptura d'algunes vidrieres i feu una mica més de naufragi. Tot això diu i declara solemnement un francès tan autorisat com es bibliotecari de Reims davant tot una Academia tan seria com sa de *Inscripcions de Paris*.

Un solleric que deien que ets alemanys l'havien mort

Es un tal Onofre Bauzá, que té una botiga de fruita a Cambrai (Nort de França). Abans que hi arribassen ets alemanys, un germà que tenia amb ell fogí per no esser-hi demés. En Nofre no's va moure; s'hi presenten ets alemanys, i ja son partits a bombetjar la ciutat, i bombes i més bombes. Una pegà davant ca'n Nofre, esclata, se fa mil benes, un esvorell boteix dins ca'n Nofre, passa un guarda-robes an el dimoni i deixa estabanats tots es qui hi havia allà dins. Allò los espassa, ets alemanys s'apoderen d'aquella ciutat, En Nofre telegrafia i escriu a Sóller una mala fi de pics dient a sa seua familia que eren vius i que no havien tengut més que aquell de-nou; i amb gran extranyesa seua no li remetien de Sóller. Era que aquells telegrames i cartes no passaven, no saben si per culpa d'ets alemanys o des francesos (per arribar a Espanya, havien de travessar tot França). A la fi una carta d'aquelles passa, arriba a Sóller a mans de sa familia, que va tenir, com poreu creure, una alegria orba, allà on tothom a Sóller ja el donava per mort d'ets alemanys.

Diu aqueix Bauzá que sa guerra se-

gueix fent maig fora mida (an es nort de França), pero que ells, es de Cambrai, baix des domini alemany se campen ben bé; ets alemanys los tracten amb tota consideració. Vaja! no los se mengen frita ni cruus tampoc ni los tracten a barrades.

¡Aquest Romanons!

Romanones no ès més que un derivat de *Romanón*, i *Romanón* no ès més que es diminutiu de *Román*, nom de persona. *Romanones*, encara que tenga sa forma de plural, té es sentit de singular. Es una forma de diminutiu, propia d'Aragó, com a Mallorca que de Maria, Catalina, Margalida, Aina, etc., feim *Marions*, *Catalinons*, *Margalidons*, *Ainons*, etc. i això no son plurals, sino singulars. Per això ès que noltros an es *nostro* Comte (i li deim *nostro* per lo que patim baix des seu poder, per l'estil des *poder de Pons Pilat*), l'anomenam *Romanons*, traduint-li es títol des *Comtat* per sa devoció que li tenim a sa man-revès. Idò En Romanons aqueis dies ha fet una campanya molt encarnissada contra es projecte de Presupost de Instrucció Pública que es Ministre Bergamín presenta, demanant uns quants milions més de pessetes per millorar dita Instrucció Pública. I ¿per que ès que En Ramons ha fet tal campanya? Ell diu que ès per estalviar tots aqueis milions a favor de sa bossa des contribuents; pero es qui saben lo que hi ha davall es terròs, diuen que no ès per res d'això, sino per venjar-se des Ministre Bergamín, que fonc es qui s'oposà més granat an es pla que tenia En Romanons com esclatà sa guerra europea, que era de formar un *Govern Nacional*, això ès, amb Ministres de tots es Partits, i que ell, En Romanons fos es *President*, com se suposa, i a-les-hores rompre sa *neutralitat* i enviar un exercit a França a batallar contra Alemanya. — I aquí se veu sa... *sinceritat* d'En Romanons: li sab greu ara que's gasting uns quants milions de pessetes amb una cosa tan útil com s'Instrucció Pública, allà on ell volia fer gastar a l'Espanya centenars i centenars de milions amb so prendre part en sa guerra, que no sols hauria costats moltíssims de milions, sino molts de mils de vides espanyoles, que valen infinitament més que tots es milions que hi haja.

¡Ja hu val amb aquest bo de Comte de Romanons!

En Tòfol i Na Pereta

Si voleu que En Tòfol se pos fora corda, digau-li *malfenerando*, i veureu com tot d'una surt de botador, com un picat d'aranya. I, parlant en plata, no sé per quines cinc centes ha d'alsar sa veu i ha de tenir tan aviat ses formigues an es cap des tió; per que si miram la cosa de prim compte, veurem que, no hi ha pasta per enfilarse dalt sa parra si, amb so dir-li aquella paraula, just li diuen lo que ès una veritat com un temple, sens posar-li cap barret. Això demostra que lo que diu s'adagi: *¿voleu perdre ses amistats? digau ses veritats!* ès tan ver com si hu diguessen dalt sa trona.

Per donar a conèixer sa *malfeneria* d'En Tòfol, no s'ès mester fer ne fer crides. Es nins que van a dur olí, e-hu conten p'és carrer, ses dones en fan xep-a-xep i no hi ha negú mitja hora

al redó que no sàpiga En Tòfol de quin peu coixetja.

Com de tot e-hi ha a la vinya de Deu, e-hi ha hagut tambe un atrevit que, per fer sa cabèiera an En Tòfol, ha tret sa cara per ell, fent veure blanc per negre i donant figures per llieternes, diguent que En Tòfol ès un mul de feina; que, quant ets altres se aixequen, ell ja ha guanyat es jornal. Pero li han saltat tot d'una damunt diguent-li que no combregaven amb rodes de molí i que es beneits se moriren s'any de sa neu.

Per que En Tòfol allarc es coll a sa feina i se deix posar es jou, no hi val fer lo que diu s'adagi: *a un mal-faner mudau-li d'eina i de feina*; per que tant sa feina com s'eina no son estades mai santes de sa seua devoció; sempre li han fet mal de morros; tant una cosa com s'altra son estades es *moraco* que li ha feta més feredat, i n'es fuit com el dimoni de la creu.

¿Com voleu que aquestes dues coses li entrin per s'ui dret? si arriba fer es cuc de s'oreia malalt, diguent i repetint una i mil vegades que ses eines per ell totes son dolentes, que sa més bona no val dos doblers en dia de bona fira, i que quant era al·lot puser, que encara duia sa closca aferrada, ja sentia dir: *gordau-vos d'una mala eina i d'un homo de dues cares*. I no parlem de sa feina, per que ès rentar es cap a s'ase i perdre es temps i es lleixiu voler-lo fer entrar p'és cavat; per que per molt que fassu de la guerra pota i per més que hi palanquetgeu, tot será lle drar estels dins un bassiot; tammateix no el fereu cristià, donant-li entenet que sa feina es santa i assanta. I si tant el posau entre espasa i parat, que l'homo romanga com un escaravat entre borres, tot enfaristolat, no trobant un forat per on sortir,—vos farà oreies de cònsul; i, si tant sucua ets ais, vos dirà per tota resposta: *que fassen feina es pobres!* i girarà en coa, deixant-vos plantats amb un pam de boca uberta.

Que ell no viu dins sa baldor ni en té gaire de fets, está a la vista de tothom; pero tampoc no du sa escopeta tan curta, que haja d'anar anca rossec i passetjar es ca magre; per que, si bé ès ver que, fins que se va casar, no poria alsar molt xella; pero des que s'ès casat, sa truita s'ès girada. Sa seua dona ha duia bona coa, i amb sos seus moreduixos viu l'hom esquena dreta i amb sa panxa a plom, sensa por d'usurers que l'estirin per sa levita ni el duquen a sa piqueta de sa sanc. Així l'homo, pensa mal-de-caps, que cap ase vol tenir, viu a la regalada, amb manco vergonya que un porc dins un favar, i qui ha fet vui, farà demà, com diu ell.

Des casament d'En Tòfol amb Na Pereta si que se pot dir que *no s'apleguen fins que s'assemblen*, per que Na Pereta es una al·lota que no fa tort En Tòfol, ni li pot dir lleig; per que si En Tòfol ès com ets ases de Artá, que, en veure es bast, ja suen, ella ès d'aquelles que tenen peresa fins i tot de alenar, i tan feta a-poc-poc, que, quant mou un peu, s'altre ja ha posada rel. Així se poren donar sa mà; i, com coixetgen d'un mateix peu, no tenen mai un què, llauen de lo més bé, sensa que mai per mai tenguen res que tirarse en cara. Si no hi ha *nyic-nyac*, n'ès molt causa que ella ès de bon manament, i no s'ha passat per s'escude-

ller de voler dur es calsons ni li dona tampoc renyina de capsal.

Bé ès ver, que devegades Na Pereta, com ses mules somerines, té sa lluna, pero això ès clares vegades; i, quant la té, se posa tan ponyida, que no li poren apuntar amb so dit: per una cosa que no puja un grell d'ou, se posa morrotosa i fa musclet, pero això passa com una roada, i tot lo més sol durar de Nadal fins a St. Esteva, i ¿què ès estat? No res. Es que Na Pereta ès de bona pasta i ben bona d'anar entorn, si bé desiara té qualche entrevers amb En Tòfol, per que ja se sab que son es qui estàn plegats que se desavenen, per allò de que *tothom té i St. Juan té es xot*.

M'ès arribat que, quant se varen casar En Tòfol i Na Pereta, hi va haver ast i olla, varen tirar sa casa per sa finestra, s'olla gran va anar dins sa petita; i, per que no faltàs cap gra a sa dobla, fins i tot e-hi va haver un ballet.

Diuen també males llengos, que va esser Na Pereta sa qui va posar ses estovaies, sa qui va pagar la festa, i que no li venia a un pa de llesques. I si contra costum ella va fer sa somereta, fonc per que s'aucell no li fogís de s'abeurada, tenia por de quedar-se amb ses ganes festes, i encara que sa por no ès res si la volen veure, no s'ampatxava ella de raons, se volia casar i foris. Lo que deia ella, allò d'aquella cansó:

Ma mare, casar casar!
que es partits no venen sempre;
quant s'escudella ès calenta,
no lo deixeu refredar!

Es ver que això casi va esser passar s'arada davant es bous. En Tòfol anava de bo, duia sa casera forta i estava tot baves amb Na Pereta; pero a-les-hores l'homo no en tenia de fets, i com es tòrts volaven tan baixos, volia allargar un poc sa processó, donar temps an el temps, esperant que Deu e-hi proveís. Pero ella no anava de tals merques amb s'esperar, per que trobava que sa figa passava de cuidora i amb això la dona apedregava teulades, feria an es fil de ses neules, per que ja no era cap nina. I, per fer es pa més negre, no patia gaire de garrida; i encara que hi haja uis que se agraden de lleganyes i que cada olleta troba sa seua cubertoretta, fins que s'hi arribà En Tòfol, no n'hi havia hagut cap que s'hi fos atansat a dir-li: *alabat sia Deu! ¿Com va la vida?*

Ja hu crec que, com En Tòfol le hi digué, ella l'agafà de la paraula, i li oferí, com aquell que diu, més formatge que pa, no perdè ses manades p'és rostoi i li va sebre fer sa garangola de lo més garrit. Lo que deia ella:—Val més un tòrt en sa mà que mil i cinc cents que volen. I sobre tot, el dimoni hi poria bufar i esbutzar-ho tot, per que no poreu dir blat que no l'tengueu dins es sac.

Per això Na Pereta anà uis espolsats, i no tengué aturai ni sossec, fins que hagué aportellat En Tòfol a ca'l Senyor Rector a treure es til·let; i, per poren fer més via, fins i tot no los publicaren. Ell diuen que, com foren casats, ella deia:—Lo que's diu ara ja no se treurà es bast a cosses En Tòfol; s'esperonetjar ja ès debades.

¿Què li importava a Na Pereta que la gent arribàs a sebre que ella havia pagades ses nosses? ¿Què li era a ella que en fessen xangleta ni que la se passassen per sa garrova i li llevassen sa pell? Se'n feia tres nuus a sa coa,

E-hu va fer així, i ja hu crec que negu s'atansa a demanar-li des bigots, i d'aquesta manera es mal va esser mort, vui dir, s'acabà sa coa de barbadats que s'aufegament des tit havia duites.

I qui no hu creu, que hu vaja a cercar! o si no amb un gatovell, *jraca-rac!* bones fregades per sa pell!

JORDI DES RECÓ.

Notícies de sa guerra

Arribades dia 21

—Segons notícies de bona tinta que mos arriben d'ets Estats Units, s'opinió pública que de tot d'una se pronuncia cuantra Alemanya per sa intensa propaganda que hi feren ets inglesos, ja fa setmanes que va donant tomb a favor d'Alemanya, així com se van sabent més ses coses; de cada dia hi ha més gent a Nort-Amèrica que se pronuncien a favor d'ets alemanys.

—A França segueix es Govern emparant-se de tots es bens mobles i immobles que es particulars alemanys tenen dins França. Això durà que Alemanya també fassa qualque cosa contra es francesos que tenen bens dins Alemanya. Amb això es més culpable ès aquell qui comensa.

—A sa batalla de Kutno (Polonia russa) a on ets alemanys derrotaron es russos, caigué presoner es Governador Militar de Varsovia amb tot es seu Estat Major.

—A sa colonia inglesa des Cap de Bona Esperansa segueixen es sublevats donant disgusts greus a Inglaterra, sostenint combats amb sos inglesos, que no les saben arronsar ni esveïr.

—Diuen de Burdeus que un dia d'aqueis devers lprés ets aliats, fingint una retirada, se feren acostar ets alemanys, i llavò s'hi tiraren damunt i les feren 5000 baixes. Veurem si serà vera aqueixa.

—Còme conseqüència de sa victoria de Plock, ets alemanys tornen avensar dins la Polonia russa.

—Venen més noves de sa gran victoria d'ets alemanys a Woclawecz dalt es russos, confirmant-se que los feren 23.000 presoners, entre ells es Governador Militar de Varsovia amb so seu Estat Major, i que los pisparen 70 ametralladores.

—Venen noves de París que no s'atura de ploure per allà on hi ha sa guerra, lo qual té enrocats ets exercits. ¡Amèn que no'n poguessen fer pus de guerra! Amèn!

—Sa fabrica alemanya de Canons-Krup n'ha acabats just ara dotze que arriben 40 kilometres lluny, i ja son p' es camí cap a ses costes de Bèlgica.

—El Rei d'Inglaterra ha escrit a s'arquebisbe anglicà de Cantorbery, que ès es caporal de tota l'Esglesia Angliana, que's fassen rogatives dins tota sa nació per conseguir de Deu sa victoria de ses armes ingleses. Aqueix arquebisbe ha escrit an el Cardenal Bisbe Bourne de Westminster proposant-li que es Bisbes catòlics inglesos fassen lo mateix dins cada diòcesis, rogatives p'es triumf d'Inglaterra. Es Cardenal Bourne ha dit que sí, que faràn tals rogatives es catòlics.—Es perriòdics catòlics francesos se llamenten de que es Govern Francès no admetés lo que li proposaven es catòlics, de que se fessen rogatives p'es triumf de França i que's Govern s'hi associàs.

—Diuen que un diputat italià ha dit que ès ver que Italia prendrà part en sa guerra a favor d'Alemanya i Austria, i que ses esquadres italiana i turca dominaràn es Mediterrani, capturant es comerç de França i d'Inglaterra.

—Venen noves de Servia molt ferrestes per sa sort d'aqueixa nació. Aqueixa guerra té acabats es servis, que no hi veuen de cap bolla. Ets austriacs duen cada dia més endavant s'invació de tal Estat, que d'altre vent se

troba materialment abandonat de totom per lo quant cada un des seus aliats té prou que fer dins ca-seua per defensar-se d'ets alemanys. Anant an aqueix pas, aviat Servia passarà a s'Historia per l'estil de Bèlgica.

—Es Govern Inglés ha declarat dins ses Corts que a ses Colonies ingleses de l'Àfrica oriental ses coses les diuen malament perque ets alemanys ja dede es principi de sa guerra acaramullaren moltes de tropes a ses colonies que hi té Alemanya veinat; i, com Inglaterra no hu feu així, ara ets alemanys los fan maig ferm per allà. S'ordi de lluny engreixa.

Arribades dia 22

—Se considera que ben aviat se sublevarà Egipte contra es Protectorat d'Inglaterra.

—S'Emir de Afghanistan (Asia) ha cridats ets mahometans a les armes contra Inglaterra.

—Diuen de Constantipla que navillis turcs en tiraren a fons uns quants d'inglesos a s'embocada des Canal de Suez, i llavò s'aficaren canal endins i bombetjaren posicions ingleses.

—Se confirma que ets austriacs se fan molt envant dins Servia, i que es servis no tenen altre remei que recular de mala manera.

—E-hi ha haguts diaris inglesos que han volgut suposar que tampoc no ès gaire es mal que a sa marina mercant inglesa han fet ets alemanys, perque son molts més es vapors mercants alemanys que ets inglesos han capturats que no es que ets alemanys les han presos o tirats a fons. Aquí lo que hi ha, que per amor des vapors inglesos que ets alemanys han afonats, ara es segur marítim ha pujat molt a Inglaterra, volem dir, sa quantitat que ses companyies asseguradores demanaven per assegurar es vapors, ès molt més grossa que no era; i aquí estàn es grans perjuis que ets alemanys han causat a Inglaterra; es un perjui que aplega tota sa nació i resulta una mala esmorcada.

Arribades dia 23

—Un vapor austriac dins el Mar Adriàtic topà a una mina i se'n anà a fons. Tenen mals arrambatges ses mines.

—A la Polonia russa diumenge hi havia una gran batalla entre austriacs i russos; aquells feren an aqueis 7000 presoners, i sa batalla seguí.

—Segueixen ses batalles de russos i alemanys entre es rius Vistula i Wartha (Polonia russa); ets alemanys tornen avensar cap a Varsovia.

—Diuen de París que per sa gran mortandad que hi ha haguda d'Oficials de s'exèrcit francès, molts de capellans que hi servien còme soldats los han ascendits a Oficials. Més val així.

—Diuen de Roma que s'exèrcit turc, costa costa, se fa prop des canal de Suez.

—Ets aereoplans alemanys volaren un dia d'aqueis dalt Amiens, amollant-hi bombes, que feren maig ferm a diferents edificis.

—Mos diuen de Düsseldorf (Alemania) que un soldat d'allà que ès a sa guerra, ha escrit que un d'aqueis diumenges passats damunt es camp de batalla les digueren missa, i que es capellà les va fer un sermó ben bo i les va dir que, quant es francesos l'amollaren, que l'havien fet presoner, i tornà a Alemanya, el Kaiser li concedí una audiència, i li digué: —*Ja me comanareu molt es meus camerades des camp de batalla, i digau-los de part meua que confiïn molt en Deu nostro Senyor, perque, si hu feim així, Ell ben prest mos concedirà es tornar victoriosos.* Vetaquí aqueixes mateixes paraules en alemany, tal com les digué el Kaiser an aquell capellà: «Grüssen Sie meine Cameraden dort oben im Felde, und sagen Sie ihnen, sie möchten auf Gott vertrauen, dann wird er uns schon bald siegreich zurückkehren las-

sen». Mos sembla que no parlà malament el Kaiser.

—Mos diuen de Colonia que amb aqueis tres mesos que hi ha haguts de guerra, sa circulació de monedes d'or dins Alemanya ha aumentat, com qui no diu res, **sicents milions** de marcs; en lloc de mancabar, ha tengut aquest augment tan colossal. I ara anau-los adarrera amb un pa calent an ets alemanys!

—Diuen de Roma que s'Embaixador d'Alemanya, dia 30 d'octubre formulà una protesta ben enèrgica davant el Papa contra França perque s'Estat Major francès emplassà bateries davant la Seu de Reims i posà una atalaia dalt un des dos campanars contra s'exèrcit alemany, perque això era abusar massa de sa *Casa de Deu* i crear un nou perill an aquella Seu gloriosa.

—A la Índia inglesa ocorren alsaments ensà i enllà contra Inglaterra, i se tropes ingleses han hagut de sostenir una partida de focs, i devegades les toca es perdre.

—Sembla que dia 13 es francesos tengueren un soscaire més que regular devers Janifre (Marroc). Tornava una columna francesa de castigar un parei de kábiles rebel·les de per allà, i cop en sec los surt d'un amagatà una trencalada de berberiscs, devers cinc mil, i ja estigueren embolicats. Es francesos lluitaren com uns hèroes, pero com es berberiscs eren tants, no pogueren resistir s'investida, i casi tots es francesos romangueren an es siti. ¡Bon repòs i bon remei en Deu nostro Senyor per totes aquelles animetes i per tots ets altres que moren a França, Bèlgica, Austria, Servia, Rússia i Turquia! No hi posam Alemanya perque dins Alemanya no se'n hi fa de guerra.

—Es Govern Inglés i es diaris d'Inglaterra tracten de llevar importància a sa sublevació de ses colonies ingleses des Cap de Bona Esperansa, i cada punt mos fan a sebre que es sublevats, perseguits per ses tropes feels, son romasos desfets i esveïts. Totes aqueixes notícies convé posar-les en corrent, perque d'altres vents arriben noves de que aquells sublevats se sostenen ben fort contra ets inglesos, i s'extenen s'extenen amb s'idea de constituir uns *Estats Units de Sur d'Àfrica*, independents d'Inglaterra.

Es Generals que los dirigeixen Dewet, Maritz, Beyers i Kempf, son de pel arrevoxinat i mals de safalcar.

Basta dir que s'altre dia feren presoner es general anglès Herzog a una batalla que tengueren. De manera que Inglaterra tindrà mal os que roegar amb sos *boers* i demés sublevats des sur d'Àfrica.

—Devers Asia, dins la gran Asia, sembla que hi ha mar de sarts ferm contra Inglaterra i Rússia amb motiu de sa guerra; per una banda es mahometans se van esumant, es d'Asia i Africa, contra ses Potencies aliades (Inglaterra, França, Rússia), que los aclotellen tan fort amb so jou de *Protectorats* i demés xirimindanges; i d'altra banda Afghanistan i Persia que se veuen amenassades, fa temps, de caure dins ses xerxes d'Inglaterra, sembla que se son aliades amb Turquia contra Inglaterra i Rússia, les quals ja s'havien repartida Persia per dominar-hi a la tapada, davall davall, i Inglaterra s'hi preparava un *Protectorat* com es d'Egipte. Si aqueixes potencies acaben per alzar-se amb armes contra ets aliats fent costat a Turquia i a Alemanya, se'n succeirà de grosses. Resulta que Inglaterra té baix des seu domini 95 milions de mahometans (67 milions just dins la Índia), Rússia en té 14 milions, França 12 milions. Ara figurau tants de milions de mahometans si poren donar disgusts grossos an aqueixes Potencies, si arriben a enrañar sa coa.

—Veim damunt un perriòdic alemany una relació ben interessant sobre s'estat interior de Persia i de Afghanistan i de sa forsa militar d'aqueixes dues

nacions. Sembla que a Persia de temps antic casi no hi havia exèrcit permanent; diferent vegades han provat d'organisar-ne un, servint-se d'Oficials de diferents nacions europees. E-hi ha uns deu milions d'habitants i ses coses e-hi van com van, una mica desgavellades. Rússia i Inglaterra han tractat d'aficar-s'hi cada una per son vent amb s'idea d'establir-hi una especie de Protectorat, i ells en venien esser ets amos, no sols militarment, sino econòmicament. Ses tropes regulars que hi del país puguen només a 30.000 homos. Si la cosa s'organisava una mica, s'hi poria aplegar un exèrcit ben respectable.—En quant a Afghanistan, diu aqueix perriòdic alemany que sa seua situació entre Rússia i la Índia inglesa té una importància excepcional, entre altres motius perque fa mal entrar-hi, es un país tot tancat de muntanyes; li diuen la Suïssa asiàtica per lo pintoresc i delitós que ès tot allò. Hi ha un sis milions d'habitants, i conta tot en gros un exèrcit de setanta a vuitanta mil homos; encara que, si s'organisava millor aquell país, poria aplegar-s'hi un exèrcit molt, pero molt més gros. Un atac en regla a la Índia inglesa desde Afghanistan poria esser fatal a Inglaterra. Sa gent de Afghanistan, com es turcs, son valentíssims còme soldats. Lo que los manca es direcció. Turquia, Persia i Afghanistan son ses tres úniques Potencies mahometanes independents; i sia quina sia sa seua desproporcionalitat militar respecte de ses grans Potencies europees, son una demostració de que es pensament mahometà existeix, i que fa sa seua via anque vaja a pas de bou; va a poc poc, pero camina i fa es seu cap envant. I guardau-vos d'aqueis moviments insensibles, pero constants. Tot va així devers aquells paratges d'Orient. Sa forsa d'aquells tres Estats orientals aliats es suficient per fer una maldeventrada feresta tant a Inglaterra com a Rússia i per llevar es dormir an es Govern de Londres i de St. Petersburg.

—A s'exèrcit francès sembla que hi ha devers docents Diputats que hi serveixen, fins i tot hi ha ex-Ministres de la Guerra.

—Es cèlebre ex-President de Ministres, es balitre d'En Caillaux, ara se'n ès anat amb sa seua...companyona, aquella que matà es Director des diari *Le Figaro*, cap a Amèrica perque devers París feien massa cas d'ell. No se poria presentar en-lloc que no'l siulassen, sobre tot si anava amb...ella. I lo bo era si anaven a dinar o sopar a cap *restaurant*, que, si es públic se'n temia, les movien un escàndol, fins que los havien fets buidar. An es principi de sa guerra li donà es Govern un càrrec d'alta categoria amb un bon sou; pero l'homo hi volia fer de Pere Mateu figurant-se esser més que ets altres; i topà a mala mata amb En Jofre, que ès d'aquells que no les hi empaten i que fa servir es solc a tots es qui té abaix d'ell. Idò En Caillaux no'l volia servir i tirava de camella.

I ¿que fa En Jofre? L'arrestà per quinze dies per primera; i quant En Caillaux tornà fer una endemesa de ses seues, En Jofre el destituï envia-lo a passetjar per que tornàs aïrós, tan poc com e-hu ès aquell gran bandú.

—Venen noves notícies d'ets Estats Units de que s'opinió pública segueix reaccionant a favor d'Alemanya d'una manera ben franca. A sa ciutat de Detroit (ben aprop del Canadà) sa primera d'octubre ets alemanys que hi ha per aquells varals i ets americans partidaris d'Alemanya feren un grandió aplec, com mai se'n havia vist cap de tan gros an aquelles regions. Entre es molts d'oradors, tots entusiastes, n'hi hagué un d'irlandès, que descapdellà fort contra ets inglesos, perque resulta això an ets Estats Units: que es molts de milenars d'irlandesos que hi ha,

que ells o sos pares fogiren d'Irlanda per no haver de patir ses inclemències i barbatxeria des protestants anglesos, son casi tots contraris d'Inglatera i fan pregaries per que guanyin ets alemanys. Això és lo que mos arriba d'ets Estats Units per dos conductes distints. I qui no hu creu, que hu vaja a cercar.

Arribades dia 24

—Se calcula que devers Galitzia i la Polònia russa batallen tres milions d'austriacs contra quatre milions de russos. ¿No és ver que han de fer feredat uns exercèits tan formidables?

—De Afghanistan i Beluchistan son sortits esbarts de propagandistes que recorren l'India inglesa predicant sa guerra contra ets inglesos per alzar es país contra tal dominació.

—S'Embaixador de Persia a St. Petersburg ha fet a sebre an es Govern del Czar que se fa precis treure de Persia totes ses tropes russes que hi cap-lleven.

—Diuen de Atenes (capital de Grecia) que es turcs segueixen invadint Rússia per diferents bandes.

—Segueixen es turcs també invadint Egipte, i ja hi han tenguts una partida de combats, sensa que ets inglesos les hagen pogut fer buidar.

—Dins el Turkestan rus se nota que la gent mahometana va molt alsurada contra Rússia per amor de sa gran propaganda que no paren de fer-hi emissaris de Persia.

—Diuen d'Amsterdam que és fals lo que digueren ses agències telegràfiques de París de que alemanys i austriacs havien tenguda una batalla ells amb ells devers la Polònia russa per que ets austriacs no volien creure es Majors alemanys.

—Segueixen ets alemanys bombetant Soissons, Reims i Iprés.—Tornen dir si han presa aqueixa darrera ciutat.

—Inglatera ha declarat que li és impossible enviar forses a Egipte contra es turcs. Això posa en perill es seu Protectorat damunt aquell país.

—Corre sa veu de que sa tracialada de berberiscs que aglapiren tan fort s'exèrcit francès a Jenifra (Marroc), ara se volen tirar damunt Fez, que és sa capital.

—Es Govern Portuguès ha declarat dins ses Corts que Portugal té compromisos de temps enrera que l'obliguen a inter enir en sa guerra actual fent costat a Inglatera.

—Es Govern Inglés sembla que's comença a veure estret. Allà no hi ha es servici militar obligatori, sino que tots es soldats son voluntaris. Per temps normals los va molt bé així; pero, per un cas de guerra com el present, resulta que no basten es voluntaris. Bé han trescades es Ministres ses ciutats principals d'Inglatera tirant discursos a té qui té per aplegar molts de voluntaris. Ja n'han aplegats així mateix, pero no tants ni de molt com en necessiten. Per això se parla de posar es servici militar obligatori. Es Govern no acaba d'atansar-s'hi a posar-lo, de por de que no caiga massa malament i que no hi haja croixits massa grossos que porien posar en perill tota sa nació.—Donem gracies a Deu de que Espanya no se trob dins es mateix ball. I no és que En Romanons i En Lerroux no mos hi volguessen tirar es grans beinres! Gracies an En Dato! E-hi ha que agrair-le-hi!

—De totes ses bandes d'Inglatera és a Irlanda que se'n son apuntats més pocs de voluntaris per anar a haver-les amb sos alemanys. Es President des Govern Mr. Asquith i Mr. Redmond, caporal des Partit Irlandès i de sa companya de sa *Home Rule*, hi son anats a sermonar aquella gent, pero no han conseguit gaire cosa: tot en gros uns deu mil homos. Per Irlanda, tan gran com és, son massa pocs.

—S'esquadra inglesa bombetja ses costes de Bèlgica per fer costat an ets aliats contra ets alemanys.

—A Inglatera sa por des zeppelin alemanys es tan grossa, que han fundada una *Companya de Seguransa* p'es cas d'una invasió de zeppelins, per assegurar ses cases i tota classe d'edificis per un tant per cent des valor de sa cosa; aquest tant per cent és més gros segons sa casa o edifici estiga a un punt de més perill. Allà on costa més sa seguransa es a Londres, i dins Londres a s'endret de *Westminster* i *Westend* (a on paguen es cinc per cent des valor de s'edifici); pero encara és més cara sa seguransa a s'endret de la City (es centre de Londres), davora la *Bossa*, es *Banc d'Inglatera* i la *Casa de l'Ajuntament*, a on costa sa seguransa es deu per cent des valor de s'edifici. A una botiga de Oxfordstreet sa seguransa ha costat tres milions set centes cinquanta mil pessetes. ¡Figurau-vos quina botigassa ha d'esser!

—Sa seguransa an es moll de Londres i an es magatzems que hi ha, costa es cinc o es deu per cent, segons sa cosa que és.—No hi ha remei, fan es cap viu ets inglesos.

—Diuen de St. Petersburg que dins la Mandschuria ha esclatat un rebumtori contra sa dominació russa, i no dins cap recó ni dins cap poblet, sino dins ses gran ciutats. Sa censura russa no detxa passar ses noticies, que pareix que son ben xereques per Rússia. Arribades dia 25

—Aquell bandúa des jueu Natan, que feu tantes d'atrocitats quant era ball de Roma i que no és més que un missatge de sa masoneria, ha tirat un discurs a Roma dient que Italia, si ha de prendre part en sa guerra, ha d'esser a favor de França. Es natural que ell diga això! Es lo que ha passat per orde sa masoneria, que es masons vagen ajuda a França.

—Ets alemanys davora Iprés se son apoderats d'un gran pertret de guerra.

—Ets alemanys segueixen traginant tropes i més tropes cap an es sur-oest de Bèlgica i nor-oest de França. Devuit trens estibats de tropes son passats aqueis dies per Colonia amb aquella direcció.

—Es Governador General alemany de Bèlgica ha posats sub governadors per totes ses provincies d'aquell reinat.

—Sembla que an ets Estats Units de Nort-America moltes de fabricues fan armes i municions per diferents nacions bel-ligerants. Se veu que no perden cala aquella gent de Nort-Amèrica.

—Diuen de Roma i de Grecia que hi ha hagut un gran combat an el Mar Negre entre s'esquadra russa i sa turca-alemanya, que fonc sa qui investí primer, i sembla que tirà a fons s'acorassat almirall des russos.

—Es creuer alemany *Karlsruhe* en torna fer de ses seues per dins l'Atlàntic i el Pacific contra es vapors mercants inglesos, que ja n'ha presos i fets mal-bé una bona partida.

—Ets alemanys han fet recular fort es russos, causant-los tres mil morts entre es rius Wartha i Vistula (Polònia Russa). Això envien a dir de Copenhague, nació neutral.

—Diuen de Roma que turcs i inglesos se son embotonats devers Katizah, i que an ets inglesos les ha tocat es perdre, deixant centenars de morts seus damunt es camp de batalla i molts de presoners.—S'esperit de sublevació pren fora mida dins tot Egipte.

—Diuen de Rotterdam (Holanda) que ets alemanys han tornat investir devers Nieuport, Iprés i Argonne avensant i fent-se seua sa ciutat de Figueu.

—Austriacs i alemanys avensen dins la Polònia Russa.

—Se confirma que es servis están acabats de tot, no poren pus. I ja sabeu lo que diu s'adagi: que, qui no pot pus, morir se deixa. No hi ha que oblidar que Servia va esser que ocasionà sa guerra actual amb sa part que

va prendre per assassinar a Sarajevo s'Hereu de la Corona d'Austria. E-hu va fer massa lleig Servia llavò. No mos extranya gens tot això que ara li passa.

—Es nombre de presoners de guerra que hi ha a Alemanya de totes ses nacions contraries aumenta ferm de caça dia. Mos diuen de Berlin que dia 1 de novembre hi havia a Alemanya, an es depòsits de presoners tots aqueis: francesos, 3138 oficials, 188.618 soldats; russos, 3121 oficials, 186.779 soldats; belgues, 537 oficials, 34.907 soldats; inglesos, 417 oficials, 15.730 soldats. Total: 7.213 oficials i 426.034 soldats. I hi ha que tenir en compte que fora d'aquells depòsits n'hi ha ben molts encara de presoners, que son a altres bandes per diferents motius, que no és del cas desmenussar.

—Diuen de Rotterdam que es turcs han derrotats es russos an el Càucas i llavò ets inglesos devers Egipte i an aqueis les prengueren sa ciutat de Càntara.

—Diuen de Londres que un creuer inglés ha tirat a fons un submari alemany devers ses costes d'Escocia.

—S'esquadra inglesa castigava molt ets alemanys de devers Nieuport amb ses bombes que l'etzibava. I ¿que feren ets alemanys? Han instalades devers Midelkirke bateries d'aquelles tan maleites, que han tornades an ets inglesos ses pilotes an es joc tan granat que els han mal-ferits set creuers i els han tirat fons un acorassat.

—Diuen de Roma que ets inglesos a Egipte han fetes tancar totes ses mesquites (esglesies mores), lo qual es caigut tort ferm an es mahometans. Es diaris inglesos deien que es mahometans d'Egipte els eren favorables. S'haver-los tancades ses mesquites no hu denota gaire.

—Diuen de Viena que ets austriacs i alemanys han investits es russos devers Rivitska amb tan bona sort que han avensat un bon tros fent recular es russos i prenent-los 15.000 homos.

Arribades dia 26

—Es fret ha aumentat una cosa fora mida devers Bèlgica i nord de França, i fa estar malalts infinidat de soldats i Majors, tant d'ets aliats com d'ets alemanys, ses malalties que hi reinen més son pulmonies i reumàtics.

—Es biduïns segueixen avensant dins Egipte contra ets inglesos. Això diuen de Roma.

—El rei Albert de Bèlgica batalla dins ses trinxeres an es costat des soldats.

—Es corresponal que's diari de Paris *Le Temps* té dins Espanya ha publicat que es clero i s'exèrcit d'Espanya, elements a on s'ha de fer fort tot Govern, no tenen simpaties p'ets aliats. Allà on diu que en tenen és a Catalunya per que consideren En Jofre come compatriota per lo quant es rossellonès i per que sa guerra ha duit gran tràfec a ses fabricues de teixits, que en demanen a balquena per s'exèrcit francès. Cadascú cerca ses seues conveniències.

—Diuen d'Amsterdam que dia 18 d'octubre s'acorassat inglés *Audacious* de 27.000 tonellades topà a una mina i se'n anà a fons devers sa costa nord d'Irlanda. S'Almirallat inglés diuen que hu ha amagat per sa mala impressió que això faria dins Inglatera

—Diuen de París que vé noticia de St. Petersburg, que es russos han derrotats es turcs an el Càucas, i es turcs diuen que son ells que guanyen. Anau-ho a aclarir.

—Diuen de Xina que ets alemanys han comprats tots es periòdics de Peking, i que ja no se'n hi publica cap en inglés.

Arribades dia 27

—Un *zeppelin* alemany volà aqueis dies sobre Varsovia (capital de la Polònia russa) i hi amollà unes quantes de bombes.

—Alemanys i austriacs ataquen fort es russos devers Soelz. E-hu telegrafien de St. Peterburg.

—Diuen de Londres que ses forses ingleses han hagut de recular devers Katia (Egipte) per que es turcs els eren superiors.

—Diuen que ets alemanys fan funcionar uns canons que, en desaparar-se, no fan renou, sino que el fa sa granada quant esclata.

—A la Prussia oriental ets alemanys se mantenen a sa frontera i dins la Polònia russa avensen qualque poc, lo mateix que devers Cracovia amb sos austriacs.

—Diuen de Roma que sa situació d'ets inglesos a Egipte es molt crítica, hi corren mala fortuna per que ses tribus d'Arabia se son aplegades amb sos turcs per arronsar ets inglesos.

—Diuen de Berlin que no son veires ses victories que telegrafien de St. Petersburg que es russos han conseguides aqueis dies damunt ets alemanys.

—Diuen de París que es francesos derrotaren aqueis dies una divisió alemanya davant Nissy. Veurem si se confirmará aqueixa noticia.

Secció local

Qualcú, tot lletgint lo que digüerem dia 14 d'aquest mes sobre s'Escola des *Frares Dominicis* sa des *Germans de ses Escoles Cristianes*, ha cregut veure-hi s'intenció de favorir més s'Escola des *Germans* que no sa des *Frares*. Idò no hi ha un tal; per noltros una i altra Escola son admirables, bonissimes, excel·lents; i mai hem dit ni donat a entendre res que denotàs preferència per una contra s'altra.

Dissapte passat digueren una missa an el Sant Cristó en acció de gracies per esser-se curat aquell tal Riera de ses ferides des llamp que pegà a ca-seua fa setmanes i que tan sortat fonc de no romandre sec com tants n'hi ha haguts que hi son romasos passant-los un llamp per davora.

Diumenge passat de-cap-vespre el Rt. P. Llorens Caldentey se'n menà ets *al·lots Guaites* i es de la *Milícia Angélica* a prendre possessori d'una corterada de terra que dit Pare ha conseguit que algunes devotes persones cedissen per anar-hi a jugar a esplaiar-se aquella *al·lotea* en tenir gens de lleguda sobre tot es diumenges i festes. Bé hu poren creure que aquells *al·lots* boten d'alegria de porer tenir un jugador tan bo i tan gran. El P. Llorens organisant-ho i aquelles bones persones cedint per tal objecte aquella corterada han feta una obra meritissima que tots es qui s'interessen p'es bé de Manacor, están an es cas d'agraïr-los-ho amb tota l'anima. Rèp-guen per això el P. Llorens i aquelles bones persones sa nostra més coral enhorabona. ¡Que Deu Nostre Senyor els ho pac així com Ell sol pagar lo que fan per Ell!

Sa truja que dia 15 rifaren de s'*Hospici* i que la va treure es nombre 3604, encara està depositada i entretenguda an es mateix *Hospici*, per lo quant no s'és presentat, que sapiguem, es qui té aquell nombre tan sortat.

Es temps, gracies a Deu, segueix favorable p'es conradors, per que amb sos dies que fa, poren sembrar de lo millor.

Deu fassa que tots es sembradors se senyín amb sa man drete per sembrar, a fi de que aferr, nesca garrít i s'hi alsi una anyada orba per tot, si convé. A noltros ja mos pareix que convé; ara Deu no hu sabem si troba lo mateix.

Que se fassa en tot sa seua divina voluntat Amén.

Escoltau!

La setmada passada sa primera noticia de sa guerra sorti escapsada; li mancava sa primera retxa, que per distracció la deixà es qui compaginà es periòdic. Deia tal retxa lo següent: «Diuen de Londres que ses tropes...» Entesos? eh?